

Vol. I

VIOLENȚA DOMESTICĂ

ASPECTE GENERALE

Autori:

Alina Maria Rațiu

Laura Silvia Hizo-Miloș

Colecția «*Meriți să zâmbești din nou*»

VIOLENȚA DOMESTICĂ

Volumul I

ASPECTE GENERALE

Autori:

Alina Maria RAȚIU
Laura Silvia HIZO-MILOȘ

Napoca Star
2016

Editura NAPOCA STAR
Piața Mihai Viteazul nr. 34/35, ap. 19
e-mail: contact@napocastar.ro
www.edituranapocastar.ro
tel./fax: 0264/432.547
mobil: 0761/711.484, 0740/167.461

Director de editură: Dinu Virgil-Ureche

ISBN general: 978-606-690-425-4
ISBN Vol. I: 978-606-690-426-1

© Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin autorilor.

CUPRINS

1. Introducere	5
2. Concept. Definiții.....	6
3. Tipuri de violență.....	10
4. Violența domestică. Date relevante	15
5. Combaterea violenței domestice	19
Bibliografie	27

1. Introducere

Volumul de față face parte din colecția „Meriți să zâmbești din nou” și are ca principal scop prezentarea și conștientizarea fenomenului violenței domestice.

Se dorește totodată a fi un semnal de alarmă asupra efectelor nocive pe care violența domestică le are asupra copiilor crescuți într-un astfel de mediu, din dorința de a încuraja atât victimele cât și cunoscuții acestora în a lua măsuri de urgență pentru protejarea celor care nu au ales și nici nu pot face nimic pentru a face singuri o schimbare.

Acest volum a luat naștere din convingerea că informația este importantă și ea trebuie să ajungă în cât mai multe forme atât la opinia publică, cât și la persoanele afectate în mod direct de violența domestică.

Am încercat să prezentăm o serie de date pe care le-am considerat relevante și care, împreună cu informațiile prezentate în celelalte volume ale colecției, să se constituie într-un material de referință vis-à-vis de subiectul violenței domestice.

În cazurile de violență domestică nu vorbim doar de o singură persoană – femeia – ci și de unul, doi sau 3 copii care la rândul lor vor fi afectați, ei și familiile lor, de ceea ce au văzut și trăit într-un mediu violent.

Volumul cuprinde și modalitățile și instituțiile care luptă pentru combaterea violenței domestice și cărora victimele li se pot adresa.

2. Concept. Definiții

Noțiunea de violență este amplu dezbătută în literatura de specialitate, având diferite conotații în funcție de utilizare sau termenul alăturat ei. În sens general, violența este definită ca fiind „utilizarea forței și a constrângerii de către un individ, grup, clasă socială în scopul impunerii voinței asupra altora”. Multiplele definiții țin în mod deosebit și de aria de acoperire: psihologică, juridică.

Nu vom dezbate mai detaliat diferitele înțelesuri ale conceptului, întrucât nu acesta este scopul prezentului material, însă importanța abordării se păstrează. Conceptualizarea are sens în momentul de față din perspectiva asimilării violenței familiale cu violența domestică. Astfel, se consideră că în contrast cu violența familială, care pune accentul mai mult pe violența intrafamilială, violența domestică include variate forme de relație în afara familiei, relații care presupun totuși că participanții la actul de violență locuiesc împreună sau au relații apropiate.

Violența domestică acoperă o varietate de abuzuri (fizice, sexuale, psihologice, emoționale, financiare etc.) pe care o persoană le comite împotriva actualului sau fostului partener, dintr-o relație strânsă bazată de cele mai multe ori pe raporturi intime. Materialul de față se focalizează în principal pe violența domestică îndreptată împotriva femeii și copiilor acesteia, fără să încerce o diminuare a celorlalte concepte. În vederea clarificării conceptuale, prezentăm mai jos o serie de definiții, în general asumate la nivel instituțional:

Consiliul European: „orice act sau omisiune comisă în interiorul familiei de către unul dintre membrii acesteia și care aduce atingere vieții, integrității corporale sau

psihologice sau libertății altui membru al acelei familii, și vătămă în mod serios dezvoltarea personalității lui/ei.”¹

Adunarea Generală a ONU: violența îndreptată asupra femeii „include următoarele acțiuni chiar dacă nu se limitează la ele: violența fizică, psihologică și sexuală care se produce în cadrul familiei, inclusiv maltratări, abuzul sexual al copiilor din cadrul căminului conjugal, violența relaționată cu știrbirea dreptului patrimonial, mutilare genitală și alte practici tradiționale, nocive pentru femeie, actele de violență produse de alți membri ai familiei precum și violența relaționată cu exploatarea.”²

A Patra Conferință Mondială asupra Problemelor Femeilor, Beijing 1995: violența îndreptată asupra femeii ca orice act de violență fundamentat pe diferența de gen, care rezultă sau care poate rezulta într-o vătămare sau suferință fizică, sexuală sau psihologică a femeilor, inclusiv amenințările cu asemenea acte, coerciția sau privarea arbitrară de libertăți, indiferent dacă acestea apar în viața publică sau privată. În consecință, violența împotriva femeilor cuprinde următoarele forme, fără a fi limitată la acestea: a) Violența fizică, sexuală și psihologică ce are loc în familie, inclusiv bătăile, abuzul sexual al copiilor de sex feminin în cadrul casnic, violența legată de zestre, violul marital, mutilarea genitală a femeilor, violența extra-maritală și violența referitoare la exploatare; b) Violența fizică, sexuală și psihologică ce apare în comunitatea generală, inclusiv violul, abuzul sexual, hărțuirea sexuală și intimidarea la locul de muncă, în instituțiile educaționale și în altă parte, traficul cu femei și prostituția (forțată); c) Violența fizică, sexuală și

¹ Recomandarea Nr. R (85) cu privire la violența în familie, adoptată la 26 martie 1985

² Rezoluția 48/104/20.12.1993

psihologică comisă sau trecută cu vederea de către Stat, oriunde apare aceasta.”³

Legea 217/22 mai 2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie definește violența în familie, astfel: „ART. 3 (1) În sensul prezentei legi, violența în familie reprezintă orice acțiune sau inacțiune intenționată, cu excepția acțiunilor de autoapărare ori de apărare, manifestată fizic sau verbal, săvârșită de către un membru de familie împotriva altui membru al aceleiași familii, care provoacă ori poate cauza un prejudiciu sau suferințe fizice, psihice, sexuale, emoționale ori psihologice, inclusiv amenințarea cu asemenea acte, constrângerea sau privarea arbitrară de libertate. (2) Constituie, de asemenea, violență în familie împiedicarea femeii de a-și exercita drepturile și libertățile fundamentale.

Organizația Mondială Contra Torturii: violența domestică este o formă de tortură. În articolul 1 al Convenției împotriva torturii și altor dureri provocate și tratamentelor crude, inumane sau degradante, din 1984, tortura este definită ca: „orice act prin care este produsă intenționat unei persoane o suferință acută, fizică sau mintală, cu scopul de a obține de la el sau de la o terță persoană informații sau dovezi pentru a o pedepsi pentru un act pe care persoana sau o persoană terță l-a comis sau se bănuiește doar că l-a comis, de a o intimida sau a face presiuni asupra ei sau a unei terțe persoane, sau pentru orice alt motiv bazat pe o formă de discriminare, de orice fel, când această durere sau suferință sunt provocate de un agent al unei funcții publice sau o persoană acționând în postură oficială sau la instigarea unei

³ A Patra Conferință Mondială asupra problemelor Femeilor, Beijing 1995 – paragraful 113

astfel de persoane sau cu consimțământul ei expres sau tacit.”⁴

În consecință, noțiunea de violență domestică este foarte cuprinzătoare și are o serie de semnificații biologice, psihologice și sociale, care fac definirea dificilă.

⁴ Neamțu G. (coord.), *Tratat de Asistență Socială*, Polirom, Iași, 2003, pag. 682

3. Tipuri de violență

În vederea clarificării definițiilor de mai sus, literatura de specialitate, încearcă diferite clasificări ale violenței și în special ale violenței în familie.

O prima clasificare considerată importantă în economia acestei lucrări vorbește despre trei tipuri de violență care se manifestă doar rareori singular și care servesc menținerii unor relații de putere inegale:

- violență directă – fizică, sexuală, socială, economică și psihologică, fiind considerată forma cea mai ușor observabilă a violenței;

- violență structurală – existentă în sistemele sociale, politice și economice ale societății (ex: inegalitatea între femei și bărbați);

- violență culturală – face referire la acele aspecte ale culturii care fac din violență un lucru normal, o modalitate acceptabilă de a face față conflictelor, maniera prin care violență directă și cea structurală devin legitime.⁵

Dacă luăm în considerare tipul de actor social implicat, violența poate fi personală (cea comisă de un individ asupra altcuiva, a lui însuși, a obiectelor sau a animalelor), colectivă (a cetățenilor împotriva puterii, a puterii împotriva cetățenilor, război) sau instituțională (bazată pe interese ale unor instituții religioase, politice sau culturale)⁶.

În Ghidul de intervenție în cazurile de violență în familie, Agenția Națională pentru Protecția Familiei, folosește o clasificare a tipurilor de violență, clasificare care

⁵ Ina Curic și Lorena Văețiși, *Inegalitatea de gen: violența invizibilă*, 2005, Editura Eikon, Cluj Napoca

⁶ Căprioară, Florin Mihai, Căprioară Alina Cornelia, *Ce este și ce nu este violență?*, pag. 3

adreasează termenul de violență directă și personală, dacă ar fi să combinăm clasificările de mai sus:

1. **Violența fizică** – rezidă în atingeri sau contacte fizice dureroase, inclusiv intimidarea fizică îndreptată asupra victimei. Forme: împingerea, plesnirea, trasul de păr, răsucirea brațelor, desfigurarea, provocarea de vânătăi, contuzii, arsuri, bătăi, lovituri cu pumnul, palma sau piciorul, aruncarea în victimă cu diverse obiecte, izbirea de pereți și mobilă, folosirea armelor. Violența fizică include și distrugerea bunurilor care aparțin victimei sau pe care cei doi parteneri le stăpânesc și le utilizează împreună.

2. **Violența sexuală** – constă în comentarii degradante la adresa femeii, atingeri neplăcute și diverse injurii, provocate victimei în timpul sau în legătură cu actul sexual, incluzând și violul marital.

3. **Violența psihologică (Violență emoțională)** – precede și acompaniază celelalte forme de violență/abuz, dar se poate manifesta și izolat prin injurii, amenințări, intimidări, uciderea animalelor domestice preferate, privarea de satisfacerea nevoilor personale esențiale (mâncare, somn etc.). Acest tip de violență cuprinde 6 componente importante: frica, depersonalizarea, privarea, supraîncărcarea cu responsabilități, degradarea, distorsionarea realității. Acest tip de violență în familie reprezintă un factor central în controlul și manipularea partenerului.

4. **Violența economică** duce la scăderea resurselor și autonomiei victimei. Se manifestă prin controlul accesului victimei la bani sau lucruri personale, hrană, mijloace de transport, telefon și alte surse de protecție sau îngrijire de care ar putea beneficia.

5. **Violența socială** – sistarea activităților și relațiilor sociale, izolarea în situația de victimă a violenței în cadrul care favorizează agresarea acesteia pe planul vieții private și intime. Duce la izolarea victimei și lipsirea ei de suport social, cu dificultăți de ieșire din situațiile de violență.

6. Violența prin deprivare sau neglijare – deși nu este specificată în legislația actuală, în plan internațional reprezintă forma non-fizică a violenței, incluzând violența verbală și cea emoțională, utilizate în scopul amenințării, intimidării și a deținerii controlului asupra victimei cu impact asupra planurilor psihologice. Se manifestă prin incapacitatea sau refuzul adultului de acordare a celor necesare copilului pentru toate aspectele vieții sale: sănătate, educație, dezvoltare emoțională, nutriție, adăpost, siguranța vieții – în contextul în care familia sau îngrijitorul legal are acces la resursele necesare. Include și nesupravegherea și lipsa protecției în fața pericolului.

În conformitate cu **Legea 217/22 mai 2003**, avem următoarele tipuri de violență în familie, conform articolelor 4 și 5:

Violența în familie se manifestă sub următoarele forme:

a) **violența verbală** – adresarea printr-un limbaj jignitor, brutal, precum utilizarea de insulte, amenințări, cuvinte și expresii degradante sau umilitoare;

b) **violența psihologică** – impunerea voinței sau a controlului personal, provocarea de stări de tensiune și de suferință psihică în orice mod și prin orice mijloace, violență demonstrativă asupra obiectelor și animalelor, prin amenințări verbale, afișare ostentativă a armelor, neglijare, controlul vieții personale, acte de gelozie, constrângerile de orice fel, precum și alte acțiuni cu efect similar;

c) **violența fizică** – vătămarea corporală ori a sănătății prin lovire, îmbrâncire, trântire, tragere de păr, înțepare, tăiere, ardere, strangulare, mușcare, în orice formă și de orice intensitate, inclusiv mascate ca fiind rezultatul unor accidente, prin otrăvire, intoxicare, precum și alte acțiuni cu efect similar;

d) **violența sexuală** – agresiune sexuală, impunere de acte degradante, hărțuire, intimidare, manipulare, brutalitate în vederea întreținerii unor relații sexuale forțate, viol conjugal; e) **violența economică** – interzicerea activității profesionale, privare de mijloace economice, inclusiv lipsire de mijloace de existență primară, cum ar fi hrană, medicamente, obiecte de primă necesitate, acțiunea de sustragere intenționată a bunurilor persoanei, interzicerea dreptului de a posedea, folosi și dispune de bunurile comune, control inechitabil asupra bunurilor și resurselor comune, refuzul de a susține familia, impunerea de munci grele și nocive în detrimentul sănătății, inclusiv unui membru de familie minor, precum și alte acțiuni cu efect similar;

f) **violența socială** – impunerea izolării persoanei de familie, de comunitate și de prieteni, interzicerea frecventării instituției de învățământ, impunerea izolării prin detenție, inclusiv în locuința familială, privare intenționată de acces la informație, precum și alte acțiuni cu efect similar;

g) **violența spirituală** – subestimarea sau diminuarea importanței satisfacerii necesităților moral-spirituale prin interzicere, limitare, ridiculizare, penalizare a aspirațiilor membrilor de familie, a accesului la valorile culturale, etnice, lingvistice ori religioase, impunerea aderării la credințe și practici spirituale și religioase inacceptabile, precum și alte acțiuni cu efect similar sau cu repercusiuni similare.

În afara specificării tipurilor de violență, legea menționată vine să clarifice și conceptul de membru al familiei, concept disputat în literatura de specialitate, după cum urmează:

Prin membru de familie se înțelege:

a) ascendenții și descendenții, frații și surorile, copiii acestora, precum și persoanele devenite prin adopție, potrivit legii, astfel de rude;

b) soțul/soția și/sau fostul soț/fosta soție;

c) persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți sau dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc;

d) tutorele sau altă persoană care exercită în fapt ori în drept drepturile față de persoana copilului;

e) reprezentantul legal sau altă persoană care îngrijește persoana cu boală psihică, dizabilitate intelectuală ori handicap fizic, cu excepția celor care îndeplinesc aceste atribuții în exercitarea sarcinilor profesionale.

Așa cum arătam și mai sus, conceptul de violență este unul destul de larg și cu înțelesuri multiple. Însă, oricare ar fi unghiul din care privim, violența are efecte devastatoare asupra victimelor, iar formele continue ale acesteia pot lăsa răni adânci, atât fizice, cât și psihice. De aceea este important, dincolo de definiții și conceptualizări să cunoaștem aceste efecte, precum și impactul violenței la nivel de individ și familie.

4. Violența domestică. Date relevante

Pentru o mai bună înțelegere a fenomenului violenței domestice și pentru a identifica cele mai bune metode de combatere a acesteia, în continuare sunt prezentate date statistice cu privire la situația la nivel mondial, respectiv național a fenomenului.

Problematika violenței domestice există în contextul social ca și subiect referitor la drepturile omului încă din 1948, chiar Declarația Universală a Drepturilor Omului prevăzând dreptul tuturor oamenilor (femei, bărbați, copii) la viață fără violență. În momentul de față, violența domestică reprezintă o încălcare a drepturilor omului recunoscută ca atare de legile naționale și internaționale.

Violența împotriva femeilor este una din cele mai frecvente încălcări ale drepturilor persoanelor în întreaga lume. Cea mai mare parte a vătămarilor corporale produse asupra femeilor și copiilor se petrec în sfera privată, iar pentru femei, în relațiile conjugale.

Un studiu recent⁷, realizat în baza datelor existente pentru mai mult de 80 de țări, a concluzionat că la nivel mondial 35% dintre femei au suferit o formă de violență fizică sau sexuală, în majoritatea cazurilor agresorul fiind partenerul de viață al femeii. De asemenea, datele au arătat că aproximativ o treime (30%) dintre femeile care au fost într-o relație au fost supuse la violență fizică sau sexuală de partenerul lor. În plus, în lume, 38% dintre crimele asupra femeilor au fost împlinite de partenerii acestora.

⁷ Studiul a fost realizat de către asociații în parteneriat cu Universitatea de Igienă și Medicină Tropicală din Londra și Consiliul de Cercetare Medicală din Anglia.

La nivel european, conform Eurobarometrului 73.2 din 2010 coordonat de Comisia Europeană, o femeie din patru este victimă a violenței domestice la un moment dat în viață. Între 6% și 10% din populația feminină a Europei este afectată de violența domestică în decursul unui an.

Cu toate acestea, 98% din populația Uniunii Europene este conștientă de existența violenței domestice și 87% dintre cei intervievați consideră că Uniunea Europeană ar trebui să fie implicată în lupta împotriva violenței.

Având în vedere ca primul barometru în domeniul violenței domestice a fost realizat în 1999 în 15 State Membre, pentru care acum sunt disponibile date comparative, și că România nu se număra printre acestea la acel moment, datele referitoare la situația națională sunt prezentate exclusiv la nivelul anului 2010 și nu pot fi analizate comparativ, progresul în domeniu urmând a fi demonstrat statistic în următoarea perioadă.

Conform datelor, 84% dintre români consideră violența domestică împotriva femeilor ca fiind răspândită, la nivel național, comparativ cu 78% dintre europeni, ceea ce denotă o conștientizare a manifestării fenomenului.

Chiar dacă românii conștientizează că violență este răspândită, numai 68% dintre aceștia consideră că ea este inacceptabilă și trebuie întotdeauna pedepsită prin lege, spre deosebire de 84% dintre europeni.

În ceea ce privește percepția asupra gravității formelor de violență, pentru toate tipurile acesteia, respondenții din România au considerat că ele sunt mai puțin grave decât cei din restul Europei în toate cazurile, cu cel puțin 9% și maxim 18%, după cum se vede în tabelul de mai jos.

Tip de violență	Respondenți România	Respondenți Uniunea Europeană
Violență fizică	73%	85%
Violență sexuală	69%	85%
Violență psihologică	53%	71%
Limitarea libertății	60%	69%
Amenințarea cu violența	50%	64%

Tabel 1 – Gravitatea formelor de violență România și UE

În ceea ce privește abordarea subiectului în România, statisticile realizate de Agenția Națională de Protecție a Familiei/ Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, referitoare la cazurile de violență în familie înregistrate în perioada 2004-2011 indică un număr de aproximativ 82.000 de cazuri; în aceeași perioadă au fost înregistrate 800 de decese.

Distribuția victimelor violenței în familie în funcție de sex și vârstă, în perioada 2006–2008, arată că procentul femeilor majore, victimizate prin violență în familie fluctuează între 34,01% și 40,76% din numărul total al victimelor cu sex și vârstă precizată – adică între 3.135 și 3.816 femei agresate anual au fost raportate Agenției Naționale de Protecția Familiei.

Distribuția în funcție de relația cu agresorul pentru aceiași 3 ani arată că între 49,46 % (2007) și 58,7% (2008) din cazuri s-au petrecut în relații partenieriale, în relații parentale incidența s-a plasat între 34 și 44%.

Conform statisticilor realizate la nivel mondial și a experienței efective în domeniu, care le confirmă, s-a observat că factorii de risc în acest domeniu includ:

- ✓ Nivel redus de educație și de cunoaștere a drepturilor omului,
- ✓ Expunerea la comportamente similare în copilărie,

- ✓ Experiența de martor la violența în familie,
- ✓ Dereglări de personalitate cu tentă antisocială,
- ✓ Consum excesiv de alcool,
- ✓ Relații cu mai mulți parteneri și/ sau suspiciuni referitoare la infidelitate,
- ✓ Atitudini care acceptă discriminarea de gen și violența.

Factorii de risc specifici asociați cu experimentarea violenței de la partenerul de viață:

- ✓ Istorie de violență,
- ✓ Neînțelegeri maritale și nemulțumiri,
- ✓ Dificultăți de comunicare între parteneri,
- ✓ Atitudine de superioritate masculină și de inferioritate feminină acceptată de unul sau ambii parteneri,
- ✓ Legislație permisivă sau care nu este pusă în aplicare,
- ✓ Ideologia conform căreia utilizarea violenței poate soluționa conflictele.

Odată identificată și cuantificată problema violenței domestice, precum și factorii de risc care contribuie la extinderea și agravarea situațiilor de violență domestică, în continuare vom analiza metodele și instituțiile care la ajutorarea victimelor, combaterea violenței și prevenirea acestui fenomen.

5. Combaterea violenței domestice

Datele disponibile au contribuit în ultimii ani la accelerarea soluționării problematicii, iar impactul acțiunilor întreprinse este relevant atât din punct de vedere al sistemului de susținere și ajutor oferit victimelor, cât și din perspectiva comunității, a conștientizării fenomenului și a sensibilizării populației referitor la subiect. Toate acestea vor conduce, pe termen lung, la diminuarea numărului victimelor și, prin educarea și schimbarea mentalității, în special la nivelul țărilor mai puțin dezvoltate, la prevenirea și eliminarea fenomenului din societatea modernă.

În mod concret, referitor la modalitățile de combatere a comportamentelor violente și recuperare, consiliere și prevenție pentru victime, primele adăposturi pentru femei agresate au apărut în anii 1970 în țările dezvoltate (SUA, Marea Britanie, Germania, Franța etc.), iar după 1990 și în țările Europei de Est.

În ceea ce privește situația actuală referitoare la serviciile pentru prevenirea și combaterea violenței în familie în România – găsim o descriere succintă în anexa 1 la Strategia națională pentru prevenirea și combaterea fenomenului violenței în familie pentru perioada 2013-2017, astfel:

„Lipsa unui cadru legislativ coerent și funcțional, absența practicilor unitare de lucru, insuficienta dezvoltare a serviciilor, lipsa specialiștilor și slaba pregătire, precum și lipsa unei culturi nonviolente sunt cele mai importante probleme (...) multe victime au semnalat lipsa de reacție a specialiștilor cu atribuții în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie față de actele de violență familială, precum și lipsa de informare a acestora privind serviciile care pot fi accesate de victimele violenței intrafamiliale.”

Comisia Convenției CEDAW⁸, care dispune de un mecanism de raportare din partea guvernelor, a transmis Guvernului României într-un document oficial o serie de recomandări prioritare referitoare la violența în familie, care s-au referit cu prioritate la asigurarea implementării efective a legislației pentru acces la măsuri de protecție, finanțarea de către stat a unui număr suficient de adăposturi și finanțarea unei linii telefonice de urgență pentru victimele violenței familiale. În consecință, anumite intervenții asupra cadrului legislativ și ajustări ale cadrului instituțional sunt necesare.

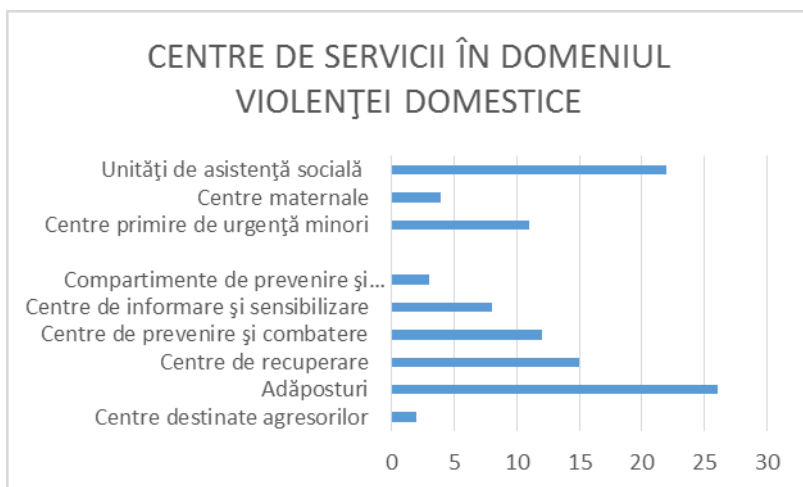
De-a lungul timpului au fost adoptate o serie de documente care subliniază necesitatea ca toate guvernele lumii să condamne violența și mai ales violența împotriva femeii, precum Carta Națiunilor Unite, Convenția ONU asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei și Protocolul opțional la acesta din 06.10.1999.

Platforma de acțiune adoptată la Beijing la A Patra Conferință Mondială asupra Problemelor Femeilor în 1995 prevede un capitol distinct destinat măsurilor specifice pe care toate statele semnatare trebuie să le adopte în domeniul prevenirii și combaterii violenței împotriva femeii, printre care și „adăposturi corespunzător finanțate și sprijin pentru alinarea fetelor și femeilor supuse violenței, precum și servicii medicale, psihologice și alte forme de consiliere, sprijin juridic gratuit sau cu costuri reduse, atunci când sunt necesare”. Și la nivel european există o preocupare continuă în ceea ce privește măsurile sociale privind violența în familie, iar România s-a aliniat la cerințele internaționale în domeniu.

La sfârșitul anului 2014 în România funcționau 26 de adăposturi (centre de primire în regim de urgență), 15 centre de recuperare pentru victimele violenței în familie, 12 centre

⁸ The Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination Against Women – Convenția Asupra Eliminării Tuturor Formelor De Discriminare Față De Femei

de prevenire și combatere a violenței în familie, 8 centre de informare și sensibilizare a populației, 3 compartimente pentru prevenire și combatere a violenței în familie, 2 centre de asistență destinate agresorilor, 11 centre de primire în regim de urgență pentru minori, 4 centre maternale, 22 de unități de asistență socială care furnizează servicii și victimelor violenței în familie.

Grafic 1 – Centre de servicii în domeniul violenței domestice – România, 2014

Cele 41 de centre care ofereau găzduire (26 adăposturi și 15 centre de recuperare) aveau un număr total de 590 de locuri, ceea ce înseamnă, dacă calculăm că în medie o mamă are 1 copil, că existau aproximativ 295 de locuri pentru familii. O cercetare a coaliției ONG-urilor a arătat că în 2012, 689 de femei și 1.136 de copii au locuit temporar în astfel de centre. Putem concluziona că la nivelul României, erau de șase ori mai puține locuri decât ar fi necesar conform recomandării Comitetului pentru Drepturile Femeilor și Șanse Egale din Parlamentul European din 1986, de un loc la 10.000 locuitori.

Adăposturile și centrele de recuperare destinate cauzei violenței domestice joacă un rol critic în asigurarea sprijinului și siguranței victimelor și familiilor lor. Adăposturile sunt deosebit de importante pentru victimele care nu au acces la alte resurse, sau care simt că nu au un alt loc sigur în care se pot refugia. La nivelul județului Cluj, de exemplu, funcționa până în 2015, un singur adăpost pentru victimele violenței specifice, în subordinea DGASPC Cluj, localizat la Câmpia Turzii, cu o capacitate net insuficientă pentru nevoile județului. O victimă a violenței localizată oriunde altundeva în județul Cluj putea întâmpina reale dificultăți în a accesa serviciile puse la dispoziție de acesta. Începând cu anul 2015, în municipiul Cluj-Napoca, funcționează centrul de recuperare al Asociației Atena Delphi, realizat în cadrul proiectului „Meriți să zâmbești din nou”, finanțat în cadrul Fondului ONG, prin granturile SEE 2009-2014.

De asemenea, în ceea ce privește mijloacele juridice de protecție a victimelor violenței domestice, cum este obținerea ordinului de protecție, care reduce situația de risc și separă victima de agresor, 50% dintre plângerile depuse în România pentru violența în familie au fost retrase și numai 2% dintre ele ajung să fie constituite în dosare penale. Acest fapt denotă atât lipsa de informare a victimelor, cât și lipsa serviciilor specifice de care ele au nevoie pentru a depăși situația de criză și a-și recăpăta viața lipsită de agresiune.

În ceea ce privește modul în care comunitatea percepe soluțiile disponibile, conform Eurobarometrului din 2010, principala modalitate aleasă de cei intervievați a fost pedepsirea infractorilor, urmată de învățarea tinerilor despre respectul reciproc. Astfel, se observă că de la nivelul comunității există nevoia stringentă atât ca justiția să ia măsurile necesare pedepsirii agresorilor, prin aplicarea coresponsătoare a legislației, cât și sensibilizarea, informarea și educarea comunității în vederea asigurării unui viitor lipsit de violență.

Din perspectivă comparativă a răspunsurilor date de respondenții români și de cei din Uniunea Europeană, se observă din nou un nivel mai scăzut de cunoaștere a fenomenului și al compasiunii pe care acesta îl stârnește. Românii consideră toate mijlocele de combatere a violenței din selecție mai puțin eficiente, iar procentul de persoane care preferă să aleagă varianta „Nu știu” este considerabil mai mare, după cum se observă și în tabelul de mai jos:

Modalitate de combatere a violenței domestice	Răspunsuri România – măsura e utilă	Răspunsuri Uniunea Europeană – măsura e utilă	Răspunsuri România – Nu știu	Răspunsuri Uniunea Europeană – Nu știu
Pedepsirea infractorilor	75%	80%	6%	1%
A învăța tinerii despre respectul reciproc	71%	80%	7%	1%
Punere în aplicare a legilor existente în mod adecvat	67%	75%	9%	2%
A pune la dispoziția femeilor care au nevoie de asistență și consiliere un număr telefonic gratuit	57%	70%	8%	1%
Legi mai severe	67%	69%	7%	2%
Legi împotriva discriminării sexuale	58%	63%	11%	3%
Reabilitarea și incluziunea socială infractorilor	50%	53%	13%	4%

Tabel 2 – Măsuri de combatere a violenței domestice România și UE

Chiar dacă este evident că sunt necesare îmbunătățiri și completări ale sistemului și mecanismului care luptă împotriva violenței domestice în România, și nu numai, există o serie de instituții care asigură serviciile necesare victimelor violenței și o varietate de entități și actori care contribuie la informarea și conștientizarea comunității cu privire la subiect.

Astfel, dintre instituțiile implicate menționăm:

Poliția Română, care are atribuții în a monitoriza cazurile de violență din zona în care activează, sesizarea compartimentelor cu atribuții privind combaterea violenței în familie din cadrul Direcțiilor județene de muncă și protecție socială, colaborarea cu medici și asistenți sociali în vederea instrumentării propriu-zise a cazurilor, îndrumarea părților implicate în conflict spre servicii sociale și medicale de specialitate, precum și colaborarea cu serviciile specializate pentru protecția copilului.

Institutele/Serviciile de Medicină Legală, care au atribuții în a oferi consultații medico-legale, cu eliberarea certificatelor medico-legale, la cererea victimelor, precum și expertize medico-legale, la cererea organelor de justiție. Astfel, acest serviciu susține victimele atât prin confirmarea vătămarilor suferite, necesară în procesul judiciar, cât și prin sprijinul oferit pentru soluționarea problemelor de sănătate derivate din violența suferită.

Furnizorii de servicii de sănătate, care au rolul de a oferi servicii de examinare, diagnoză și tratare a pacienților în vederea soluționării problemelor de sănătate a acestora. În plus, în cazul victimelor violenței domestice, aceștia pot avea și rolul de a detecta și interveni în cazurile de violență în familie în care victima încă nu a conștientizat efectele pe care starea de violență le poate avea asupra ei și care sunt soluțiile potențiale pentru a ieși din această stare.

Direcția și Serviciile de Asistență Socială și Protecția Copilului, care au responsabilitatea dezvoltării și

diversificării serviciilor sociale specializate, în funcție de nevoile sociale identificate, cu scopul prioritar de a menține funcționalitatea socială a persoanei, urmărind reintegrarea în mediul propriu de viață, familial și comunitar al celor în dificultate.

Direcția de Muncă și Protecție Socială, la nivelul căreia funcționează compartimentul de combatere a violenței în familie, care are atribuții în a gestiona cazurile de violență domestică, consiliază membrii familiilor, sprijină victimele, asistă agresorii pentru reabilitare și renunțare la violență, asigură protecția victimelor și a minorilor, informează comunitatea cu privire la fenomen, colaborează cu celelalte entități implicate.

Parchet, instanțe, care apară drepturile și interesele legitime ale celor implicați și, în special a minorilor, acționează pentru prevenirea și combaterea criminalității, prin intermediul legislativ și cooperează cu toate celelalte entități implicate.

Serviciul de Probațiune, care intervine în toate cele 3 faze ale procesului penal, dacă este cazul, și anume în faza urmăririi penale, în faza de judecată și în faza executării penale.

Organizațiile non-guvernamentale, care oferă servicii specifice necesare victimelor violenței domestice, precum consiliere psihologică și psihoterapie, asistență socială, consiliere juridică și reprezentare în instanță, găzduire, reintegrare în societate, asistență în identificarea unui loc de muncă, precum și informare și conștientizare pentru comunitate, activități de lobby și advocacy în vederea îmbunătățirii sistemului public și acțiuni pentru implementarea politicilor de combatere a violenței și de respectare a drepturilor omului și nediscriminării.

Astfel, la nivelul țării noastre s-au făcut pași importanți, atât din punct de vedere legislativ, cât și din punct de vedere

al implicării instituțiilor abilitate în combaterea violenței domestice.

România tinde să se alinieze la standardul impus la nivel european, deși mai sunt lucruri de realizat atât la nivel instituțional, cât și în ceea ce privește informare opiniei publice și percepția comunității asupra subiectului.

Bibliografie

- Consiliul European, Recomandarea Nr. R (85) cu privire la violența în familie, adoptată la 26 martie 1985
 - Adunarea Generală a Națiunilor Unite, Rezoluția 48/104/20.12.1993
 - A Patra Conferință Mondială asupra Problemelor Femeilor, Beijing 1995
 - Legea 217/22 mai 2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie
 - Neamțu, G. (coord.), Tratat de Asistență Socială
 - Agenția Națională Pentru Protecția Familiei, Ghid de intervenție în cazurile de violență în familie
 - Curic, Ina și Văetiși, Lorena, Inegalitatea de gen: violența invizibilă
 - Căprioară, Florin Mihai și Căprioară, Alina Cornelia, Ce este și ce nu este violența?
 - Eurobarometru, disponibil la http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_344_fact_ro.pdf
 - Strategia națională pentru prevenirea și combaterea fenomenului violenței în familie pentru perioada 2013-2017
 - Adunarea Generală a Națiunilor Unite, Convenția Asupra Eliminării Tuturor Formelor De Discriminare Față De Femei World Health Organization, Clinical and policy guidelines – Responding to intimate partner violence and sexual violence against women, disponibil la <http://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence/9789241548595/en/>
 - United Nations, Report of the special rapporteur on violence against women E/CN.4/1996

Colecția “Meriți să zâmbești din nou”

Volumul I Violența domestică. Aspecte generale

Volumul II Aspecte juridice

Volumul III Aspecte psihologice - Ce știm despre violența domestică

Volumul IV Ghidul victimei violenței domestice

Meriți să zâmbești din nou ... Tu, cea sau cel care citești aceste rânduri, sau prietena ta. Sau colega de serviciu. Poate sora sau mama ta. Sau poate vecina.

Oricine merită sa reînvețe să zâmbească. Mai mult - să reînvețe să râdă. Să se bucure de viață. Din nou. Sau pentru prima data dacă nu a făcut-o până acum.

Această carte este pentru oricine are nevoie de ea. Pentru oricine este, a fost sau cunoaște pe cineva supus oricărei forme de violență domestică.

Această carte este un ghid pentru persoanele care doresc să-și schimbe viața în bine, atât a lor cât și a copiilor lor, renunțând la o relație toxică, vătămătoare și distructivă.

Nu este un îndemn. Este un semnal pentru a te uita mai bine în jur. Iar dacă în jur sunt copii, această carte ar trebui citită până la capăt. Pentru a vedea că se poate să aibă o altă viață, nu cea pentru care îi pregătește o persoană aflată în situația de violență domestică. Pentru că o viață trăită astfel este realitatea pe care o învață copiii ca fiind normalul. Și o vor repeta în propria lor viață.

ISBN general: 978-606-690-425-4

ISBN Vol. I: 978-606-690-426-1

Publicație realizată în cadrul Proiectului “Meriți să zâmbești din nou –
- Servicii integrate pentru victime ale violenței domestice
Editor: Asociația Atena Delphi
Data publicării: Aprilie 2016

Proiect finanțat prin granturile SEE 2009 – 2014, în cadrul Fondului ONG în România.

Pentru mai multe informații, vizitați www.eeagrants.org și www.fondong.fdsc.ro.

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a granturilor SEE 2009 – 2014.